

у непосредни контакт и стални дијалог са судским одлукама. То се односи како на земље у којима је уведена пуна и далекосежна уставна жалба којом се могу штитити сва уставом зајамчена људска права и слободе (индивидуална и колективна), тако и на оне земље у којима се путем уставне жалбе пружа заштита само појединим правима и слободама које су експлицитно наведене у уставу.

С теоријске тачке гледишта, уставна контрола над судском влашћу и њено држање у границама устава као највишег права могли су се установити и шире реализовати тек након што је уместо начела (идеје) о независности и самосталности судске власти, начела законодавног позитивизма и инстанционе контроле (где суд вишег степена одлучује о законитости рада нижестепених судова), превагнуло начело (идеја) супрематије и приоритета устава као основног закона, чије се одредбе непосредно примењују и штите, односно чувају и гарантују од стране посебног уставног органа.

Уставна пракса, скоро без изузетка, потврђује оправданост проширења непосредне уставне контроле и на акте судске власти. Индивидуална уставна жалба, одмах по свом увођењу, постала је веома популарно правно средство. Тако је УС Немачке између 1951. и 2003. примио 141.203 уставне жалбе. У периоду 2006–2013. пред УС Србије изјављено је око 38.000 уставних жалби, од чега више од 95% чине жалбе којима се оспоравају акти и радње судске власти. Слично се дешава и у пракси УС Хрватске, који је у периоду од 1991. до 30. јуна 2013. године примио близу 60.000 предмета означених као уставна тужба. У периоду 1996–2013. УС БиХ поднето је више од 40.000 апелација. Haberle констатује да су, са увођењем уставне жалбе, грађани у уставним судовима „заиста добили свој суд *par excellence*.“ Задуго ексклузивно, уставно судство постало је „судство обичних људи“, којем се грађани непосредно обраћају „тужећи“ и највише судове у земљи, увек кад сматрају да су им појединачним актима и радњама судских органа повређена или ускраћена њихова, уставом зајамчена права. У знатном броју савремених европских земаља уставни судови су постали једна од најпривлачнијих државних институција за заштиту људских права, што за последицу има подношење изузетно великог броја поднесака насловљених као уставне жалбе.

Илустрације ради, према подацима који су нам били доступни, у току 2012. године УС Србије примио је 10.069 уставних жалби, УС Хрватске 5.980 уставних тужби, а УС БиХ 4.730 апелација. Таква пракса има своје добре стране, али носи и велики ризик, јер може озбиљно угрозити функционални капацитет уставних судова (поготово у земљама са неделотворном судском заштитом), Говорећи о „кризи“ уставносудске заштите у Словенији и њеном обесмишљавању услед великог броја предмета, те залажући се за увођење „слободног избора предмета“ ради решавања најважнијих уставноправних питања, Ц. Рибичич (ранији